

Socialutskottets betänkande 2020/21:SoU34

Fortsatt giltighet av lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen

---

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till fortsatt giltighet av lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen och ändring i lagens ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.

Lagen är tidsbegränsad och har förlängts en gång till utgången av maj 2021. Mot bakgrund av den rådande höga smittspridningen, belastningen på hälso- och sjukvården och att bl.a. covid-19-lagen gäller till utgången av september 2021 föreslår regeringen att lagen ska fortsätta att gälla till utgången av september 2021. Med anledning av att lagens giltighet förlängs föreslår regeringen också en följdändring i lagens ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 31 maj 2021 och upphör att gälla vid utgången av september 2021.

Utskottet anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

I betänkandet finns två reservationer (SD, C) och ett särskilt yttrande (M, KD).

Behandlade förslag

Proposition 2020/21:107 Fortsatt giltighet av lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen.

Fem yrkanden i följdmotioner.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Utskottets överväganden.....	5
Inledning.....	5
Regeringens lagförslag	5
Proportionalitetsbedömning, ekonomisk kompensation m.m.	10
Reservationer	15
1. Regeringens lagförslag, punkt 1 (C).....	15
2. Proportionalitetsbedömning, ekonomisk kompensation m.m., punkt 2 (SD)	16
Särskilt yttrande.....	18
Regeringens lagförslag, punkt 1 (M, KD)	18
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	19
Propositionen	19
Följdmotionerna	19
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	20

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Regeringens lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen, dels ändring i samma lag.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2020/21:107 och avslår motion

2020/21:3888 av Sofia Nilsson m.fl. (C).

Reservation 1 (C)

2. Proportionalitetsbedömning, ekonomisk kompensation m.m.

Riksdagen avslår motion

2020/21:3885 av Clara Aranda m.fl. (SD) yrkandena 1–4.

Reservation 2 (SD)

Stockholm den 27 april 2021

På socialutskottets vägnar

Acko Ankarberg Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Acko Ankarberg Johansson (KD), Kristina Nilsson (S), Camilla Waltersson Grönvall (M), Ann-Christin Ahlberg (S), Johan Hultberg (M), Per Ramhorn (SD), Mikael Dahlqvist (S), Sofia Nilsson (C), Karin Rågsjö (V), Dag Larsson (S), Lina Nordquist (L), Christina Östberg (SD), Nicklas Attefjord (MP), Mats Wiking (S), Ulrika Jörgensen (M), Clara Aranda (SD) och Gudrun Brunegård (KD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2020/21:107 Fortsatt giltighet av lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen samt fem yrkanden i två följdmotioner. Regeringens förslag till riksdagsbeslut och förslagen i motionerna finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

I propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om propositionen.

Utskottets överväganden

Inledning

Betänkandet är disponerat så att utskottet inleder med att behandla regeringens lagförslag. Därefter behandlas motionsyrkanden som innehåller förslag på tillkännagivanden till regeringen.

Regeringens lagförslag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till fortsatt giltighet av lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen till utgången av september 2021 och förslag till följdändring i lagens ikraftträdande- och övergångsbestämmelser. Därmed avslår riksdagen en motion om fortsatt giltighet till utgången av juni 2021. Jämför reservation 1 (C) och det särskilda yttrandet (M, KD).

Propositionen

Lagens giltighetstid förlängs

Regeringen konstaterar i propositionen att spridningen av det virus som orsakar sjukdomen covid-19 har ökat kraftigt under hösten och vintern 2020/2021 efter en period med förhållandevis låg smittspridning under sommaren 2020. Även antalet dödsfall har ökat under perioden. Regeringen framhåller vidare att det på restauranger och andra serveringsställen kan samlas många människor under lång tid på en begränsad yta och att det därmed kan uppstå stora risker för smittspridning. Enligt regeringen befinner sig Sverige alltjämt i en extraordinär situation, och det är inte möjligt att med säkerhet förutse hur pandemin kommer att utvecklas eller hur länge den kommer att pågå.

Vidare konstaterar regeringen att nya, potentiellt mer smittsamma, varianter av det virus som orsakar sjukdomen covid-19 har upptäckts under vintern 2020/2021 i Sverige, Europa och andra delar av världen. Enligt Folkhälsomyndigheten kan en möjlig tredje våg av smitta bero på ökade kontakter mellan människor eller på en kombination av ökade kontakter och spridning av en muterad och mer smittsam variant av viruset (Folkhälsomyndigheten 2021, Scenarier för fortsatt spridning, Interimsrapport). Regeringen framhåller att läget således kan förvärras oerhört snabbt och menar att risken för fortsatt spridning av nya, mer smittsamma, varianter av viruset talar för ökad försiktighet. Regeringen anser därför att det

är fortsatt nödvändigt att säkerställa att alla adekvata åtgärder kan vidtas för att bromsa spridningen av sjukdomen covid-19.

Regeringen redogör i propositionen för det lagstiftningspaket som trädde i kraft den 10 januari 2021.

Lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen gäller endast till utgången av maj 2021. Mot bakgrund av den rådande höga smittspridningen, belastningen på hälso- och sjukvården samt att övriga delar i det lagstiftningspaket som nämns ovan gäller till utgången av september 2021 bör enligt regeringens mening även lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen förlängas och gälla under samma tid, dvs. till utgången av september 2021. Liksom framfördes i förarbetena till den första förlängningen av lagens giltighetstid anser regeringen det lämpligt att den i samråd med bl.a. expertmyndigheter fortsätter följa utvecklingen av smittspridningen i samhället för att ta ställning till om regelverket bör upphävas, justeras eller förlängas ytterligare (se prop. 2020/21:38 s. 10).

I propositionen framgår att några remissinstanser har haft synpunkter på att regeringen redan nu föreslagit att lagen ska förlängas. Regeringen anför att den har förståelse för remissinstansernas synpunkter men anser i likhet med ett par remissinstanser att det i stället kan vara positivt om beslut om restriktioner tas med god framförhållning för att underlätta verksamheters planering och ekonomi.

Förslagets förenlighet med egendomsskyddet och näringsfriheten

Regeringen konstaterar i propositionen att en förlängning av lagens giltighetstid innebär fortsatta inskränkningar i egendomsskyddet och näringsfriheten. Vidare anför regeringen att de krav på smittskyddsåtgärder som infördes genom lagen till viss del innebär rådighetsinskränkningar för exempelvis den som äger eller efter upplåtelse har rätt att nyttja en lokal och som driver ett serveringsställe men inte kan använda fastigheten fullt ut som planerat (se prop. 2019/20:172 s. 35). Föreskrifter om särskilda begränsningar som avser serveringsställen i enlighet med 11 § – dvs. om att begränsa serveringsställens öppettider eller, om andra smittskyddsåtgärder bedöms otillräckliga, besluta att serveringsställen ska hållas stängda – kan dock inte införas i större utsträckning än vad som är nödvändigt och proportionerligt.

Regeringen instämmer i vad vissa remissinstanser framfört om behovet av att vidtagna åtgärder är proportionerliga och nödvändiga. Ett ingrepp i de aktuella fri- och rättigheterna får inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet att förhindra spridning av sjukdomen covid-19. Vilka begränsningar som kan anses proportionerliga är enligt regeringen beroende av hur omfattande smittspridningen är vid den aktuella tidpunkten eller kan förväntas bli inom en nära framtid. Enligt förarbetena till de nya särskilda begränsningarna kan det inte uteslutas att det epidemiologiska läget med anledning av den pågående pandemin tidvis kan komma att vara så allvarligt

att det skulle vara en proportionerlig åtgärd att för viss tid besluta att alla serveringsställen ska hållas stängda (prop. 2020/21:79 s. 46).

Folkhälsomyndigheten har bedömt att serveringsställen utgör en riskmiljö för spridning av covid-19. Regeringen menar att det måste fortsätta att vara en prioriterad fråga för samhället att minska smittspridning för att värna liv och hälsa. Enligt regeringen motiveras förslagen i propositionen således av ett angeläget allmänt intresse och bedöms vara förenliga med såväl regeringsformen som Europakonventionen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringen föreslår att lagändringarna ska träda i kraft den 31 maj 2021. Vidare anför regeringen att det av rättssäkerhetsskäl är viktigt att beslut som fattats med stöd av lagen ska kunna prövas i domstol även efter det att lagen har upphört att gälla. Det infördes därför en övergångsbestämmelse till lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen som innebär att ett ärende eller ett mål får prövas efter det att lagen har upphört att gälla, om ärendet eller målet har inletts dessförinnan. Eftersom regeringen nu föreslår att lagens giltighetstid förlängs behöver det även göras en följdändring i övergångsbestämmelsen som anger att den upphävda lagen fortfarande ska gälla för ärenden eller mål som har inletts före utgången av september 2021.

Motionen

I kommittémotion 2020/21:3888 av Sofia Nilsson m.fl. (C) begärs att riksdagen beslutar i fråga om lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen, som gäller till utgången av maj 2021, dels att lagen ska fortsätta att gälla till utgången av juni 2021, dels att punkt 3 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna ska ha följande lydelse: ”Den upphävda lagen gäller dock fortfarande för ärenden eller mål som har inletts före utgången av juni 2021”, och dels att lagändringen ska träda i kraft den 31 maj 2021. Motionärerna anför bl.a. att det är för tidigt att ta ställning till om lagen ska förlängas i fyra månader eller om andra beslut och åtgärder kommer att vara nödvändiga för att skydda liv och hälsa på ett så effektivt och rättvist sätt som möjligt. Därför föreslås att lagen förlängs t.o.m. den 30 juni 2021 i linje med de statliga stöden till företag som påverkas av restriktionerna.

Kompletterande information

I Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen (HSLF-FS 2020:37, ändrade genom bl.a. HSLF-FS 2020:91, HSLF-FS 2021:22 och HSLF-FS 2021:29) finns bestämmelser och råd om olika åtgärder i syfte att undvika trängsel. Sedan den 24 december 2020 ska den som driver ett serveringsställe se till att sällskap kan hålla minst en meters avstånd från andra sällskap och att antalet besökare

i ett och samma sällskap uppgår till högst fyra personer. Under perioden fr.o.m. den 1 mars t.o.m. den 2 maj 2021 gäller för serveringsställen som utgör en del av en handelsplats att antalet besökare i ett och samma sällskap endast får uppgå till en person. Vidare ska den som driver ett serveringsställe hålla stängt för förtäring på stället mellan klockan 20.30 och klockan 5.00. Ett serveringsställe får dock hålla öppet för försäljning av mat och dryck som inte förtärs på stället. Vid sådan försäljning ska besökarna kunna hålla minst en meters avstånd till varandra.

Med anledning av lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen och covid-19-lagen beslutade regeringen den 4 januari 2021 att ge Folkhälsomyndigheten i uppdrag att under 2021, utifrån det rådande och det bedömda framtida epidemiologiska läget samt ur ett hälsofrämjande perspektiv, analysera vilka smittskyddsåtgärder som bör vidtas vid olika nivåer av spridning av det virus som orsakar sjukdomen covid-19 (S2021/00001). Uppdraget ska delredovisas senast den 20 varannan månad med start i januari 2021. I delredovisningen den 22 mars 2021 har Folkhälsomyndigheten gjort en nivåindelning med tre nivåer utifrån smittläget. Sammanfattningsvis bedömer myndigheten att smittspridningen för närvarande är på en hög nivå nationellt och att vi nu befinner oss i en situation som beskrivs av nivå 3. Folkhälsomyndigheten föreslår därmed inte några generella lättnader av nuvarande åtgärder. Vid ett förvärrat läge kan ytterligare restriktioner bli aktuella, såsom stängning av vissa verksamheter regionalt eller nationellt. De flesta regleringar bedöms behöva kvarstå i ett förbättrat läge men justeringar kan behöva göras, t.ex. i antalet tillåtna personer på en viss yta och det maxantal tillåtna personer som finns för ett antal miljöer.

Socialdepartementet beslutade i april 2021 om promemorian Fortsatt giltighet av covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen (S2021/03267). Socialdepartementet föreslår i promemorian att covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen ska fortsätta att gälla till utgången av januari 2022. Vid en eventuell fortsatt allvarlig smittspridning från hösten 2021 är det enligt departementet angeläget att det finns en beredskap för en förlängning av covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen. En sådan beredskap förutsätter att det finns ett remitterat förslag. Promemorian har remitterats med sista svarsdag den 19 april 2021.

Tidigare behandling

I betänkande 2019/20:SoU25 behandlade utskottet regeringens proposition 2019/20:172 En ny lag om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen och yrkanden i en följdmotion om bl.a. tydliggörande av bedömningsgrunder vid tillsyn och närmare föreskrifter om rutiner, andra verksamheter där smittspridning kan ske, smittskyddsläkarnas ansvar och ersättning till kommunerna. Utskottet tillstyrkte propositionen och avstyrkte motionen.

Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2019/20:141, rskr. 2019/20:360).

Utskottet behandlade i betänkande 2020/21:SoU6 regeringens förslag till förlängning av lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen och yrkanden i en följdmotion med delvis liknande innehåll som tidigare. Utskottet tillstyrkte propositionen och avstyrkte motionen. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2020/21:50, rskr. 2020/21:115).

Riksdagen riktade den 8 januari 2021 två tillkännagivanden till regeringen i samband med att riksdagen antog en tillfällig covid-19-lag samt ändringar i bl.a. lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen (bet. 2020/21:SoU23, prot. 2020/21:61, rskr. 2020/21:159). Riksdagen tillkännagav att rätten till ersättning bör göras mycket tydligare och att en verksamhet som drabbas av regeringens föreskrifter som meddelas med stöd av den nya covid-19-lagen eller lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen som huvudregel ska ersättas. Vidare tillkännagavs att regeringen ska informera utskottet löpande då arbete pågår inom Regeringskansliet med att ta fram nya föreskrifter med stöd av bemyndigandena. Riksdagen avstyrkte samtidigt motionsyrkanden om bl.a. lagarnas framtida utformning och samordningsansvar för meddelade föreskrifter.

Utskottets ställningstagande

Covid-19 är en allmänfarlig och samhällsfarlig sjukdom som i de svåraste fallen har en dödlig utgång. Virusets spridning är mycket snabbt och Världshälsoorganisationen (WHO) har deklarerat att utbrottet av covid-19 är en pandemi. Utskottet ser allvarligt på spridningen av nya, mer smittsamma, mutationer av viruset och konstaterar att Sverige och omvärlden alljämt befinner sig i en mycket svår situation. Utskottet anser att den extraordinära situation som Sverige befinner sig i medför att det även fortsättningsvis finns behov att säkerställa att lämpliga åtgärder kan vidtas i syfte att minska spridningen av sjukdomen covid-19.

I motion 2020/21:3888 (C) föreslås ändringar i regeringens lagförslag vad gäller lagens giltighetstid samt lagens ikraftträdande- och övergångsbestämmelser. Motionärerna föreslår att lagen förlängs till utgången av juni 2021, dvs. en kortare tid än vad regeringen föreslår.

Utskottet konstaterar att lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen endast gäller till utgången av maj 2021. Mot bakgrund av den rådande höga smittspridningen, belastningen på hälso- och sjukvården och att övriga delar i det lagstiftningspaket som beskrivs i propositionen gäller till utgången av september 2021, anser utskottet att även den nu aktuella lagen bör förlängas och gälla under samma tid, dvs. till utgången av september 2021. Utskottet konstaterar i likhet med regeringen att en förlängning av lagens giltighetstid innebär fortsatta inskränkningar i egendomsskyddet och näringsfriheten. Som regeringen anför måste det emellertid fortsätta att vara

en prioriterad fråga för samhället att minska smittspridningen för att värna liv och hälsa. Även utskottet anser således att förslagen i propositionen motiveras av ett angeläget allmänt intresse och är att bedöma som förenliga med såväl regeringsformen som Europakonventionen.

Med hänsyn till det ovan anförda ställer sig utskottet bakom regeringens lagförslag. Motion 2020/21:3888 (C) bör därför avslås.

Proportionalitetsbedömning, ekonomisk kompensation m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om proportionalitetsbedömning, ekonomisk kompensation m.m.

Jämför reservation 2 (SD).

Gällande rätt

I 10 § lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om smittskyddsåtgärder enligt 3 § för den som driver ett serveringsställe.

Enligt 11 § får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om att serveringsställens öppettider ska begränsas, om det är nödvändigt för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19. Regeringen får under samma förutsättningar, om andra smittskyddsåtgärder bedöms otillräckliga, meddela föreskrifter om att serveringsställen ska hållas stängda. I samma bestämmelse framgår att sådana föreskrifter får inskränkas till att gälla inom ett visst geografiskt område.

En föreskrift om nedstängning av serveringsställen som regeringen har meddelat ska enligt 12 § underställas riksdagens prövning inom en vecka från den dag då föreskriften beslutades. En föreskrift som innebär att en nedstängning helt eller delvis upphör att gälla, behöver inte underställas riksdagens prövning.

Propositionen

Förslagets förenlighet med proportionalitetsprincipen

Som framgår av avsnittet om regeringens lagförslag konstaterar regeringen i propositionen att en förlängning av lagen innebär fortsatta inskränkningar i egendomsskyddet och näringsfriheten. Regeringen anför dock att ett ingrepp i de aktuella fri- och rättigheterna inte får gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet att förhindra spridning av sjukdomen covid-19. Vilka begränsningar som kan anses proportionerliga är beroende av hur omfattande

smittspridningen är vid den aktuella tidpunkten eller kan förväntas bli inom en nära framtid. Vidare framhålls att föreskrifter om särskilda begränsningar som avser serveringsställen i enlighet med 11 § lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen inte kan införas i större utsträckning än vad som är nödvändigt och proportionerligt.

Enligt regeringen motiveras förslagen i propositionen av ett angeläget allmänt intresse och är förenliga med såväl regeringsformen som Europakonventionen.

Konsekvenser för företagen och deras anställda

När det gäller konsekvenser av regeringens förslag hänvisar regeringen till vad den uttalade i propositionen En tillfällig covid-19-lag (prop. 2020/21:79 s. 89) om att de nya bemyndigandena inte i sig påverkar kostnaderna eller intäkterna för staten, regionerna, kommunerna, företag eller andra enskilda och inte heller i övrigt ger upphov till några samhällsekonomiska konsekvenser. Om regeringen skulle meddela föreskrifter om särskilda begränsningar med stöd av de föreslagna bemyndigandena eller skulle bemyndiga en förvaltningsmyndighet eller en kommun att meddela sådana föreskrifter, skulle dock mer eller mindre omfattande effekter kunna uppkomma på såväl kort som lång sikt.

Även i den aktuella propositionen framhåller regeringen att krav på smittskyddsåtgärder som beslutats med stöd av lagen, som t.ex. begränsningar i antalet gäster, hur serveringen organiseras och att besökare endast får äta och dricka medan de sitter vid ett bord, kan leda till både minskade intäkter och ökade kostnader. Dessutom kan eventuella förelägganden eller förbud som kommunen kan besluta om för de verksamheter som inte följer reglerna också leda till minskade intäkter, vilket kan förväntas främst för den tid ett sådant beslut gäller.

Ett antal remissinstanser har påpekat vikten av att serveringsställen får ta del av de stödåtgärder som regeringen har beslutat om. Regeringen uttrycker förståelse för synpunkterna och framhåller att den under 2020 och början av 2021 har fattat ett stort antal beslut om olika ekonomiska stöd till företag som drabbas av pandemin och av de begränsande beslut och föreskrifter som har fattats. Exempel på åtgärder som har vidtagits är omsättningsstöd till enskilda näringsidkare, handels- och kommanditbolag, omställningsstöd till företag som har fått minskad omsättning, stöd vid korttidsarbete, utökat statligt ansvar för sjuklönekostnader, anstånd med skattebetalningar, statlig lånegaranti för små och medelstora företag, tillfälligt sänkta arbetsgivaravgifter och egenavgifter, tillfälligt rabatt för hyreskostnader i utsatta branscher och stöd till inställda eller uppskjutna kulturevenemang. Även på socialförsäkringsområdet har det vidtagits omfattande åtgärder. Regeringen har också aviserat ett särskilt s.k. nedstängningsstöd som ska utformas som ett förstärkt omställningsstöd.

Regeringen hänvisar vidare till vad den meddelade i den nämnda propositionen En tillfällig covid-19-lag (prop. 2020/21:79) om att den följer utvecklingen noga och är beredd att vidta ytterligare åtgärder om det behövs. I propositionen påminde regeringen också om att åtgärder som har ekonomiska konsekvenser för staten förutsätter – som i alla andra fall – att riksdagen har tilldelat regeringen nödvändiga befogenheter enligt regeringsformen, riksdagsordningen och budgetlagen (2011:203).

Motionen

I kommittémotion 2020/21:3885 av Clara Aranda m.fl. (SD) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör redovisa underlag för riksdagen när det gäller proportionalitetsbedömning i anslutning till beslut om föreskrifter som meddelas enligt lagen. Enligt motionärerna bör en sådan analys ha stöd i evidensbaserade studier och tillgänglig kunskap om smittspridningen på serveringsställen och redovisa vilka alternativa och mindre långtgående åtgärder som bedömts som otillräckliga. I yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att restriktioner, föreskrifter och allmänna råd bör tas fram i nära dialog med relevanta branschorganisationer. I yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att möjligheten att anpassa föreskrifter om begränsningar efter lokala förutsättningar bör vara huvudregel. Slutligen föreslås i yrkande 4 ett tillkännagivande om att regeringen som huvudregel bör föreslå kompensation till enskilda som drabbas ekonomiskt av föreskrifter eller beslut som riktas mot dem med stöd av lagen.

Kompletterande information

Som framgår i avsnittet om regeringens lagförslag har Folkhälsomyndigheten fått ett löpande uppdrag att, utifrån det rådande och det bedömda framtida epidemiologiska läget samt ur ett hälsofrämjande perspektiv, analysera vilka smittskyddsåtgärder som bör vidtas vid olika nivåer av smittspridning av det virus som orsakar sjukdomen covid-19 under 2021 (S2021/00001). Enligt uppdraget ska analysen ta sin utgångspunkt i pågående smittspridning i landet och risken för lokala utbrott av covid-19 samt de epidemiologiska lägen som kan tänkas föreligga under 2021. Folkhälsomyndigheten ska vid genomförandet av uppdraget, när den anser det lämpligt, inhämta synpunkter från berörda aktörer, exempelvis länsstyrelserna.

Regeringen har i mars 2021 beslutat om promemorian Nedstängningsstöd (Fi2021/01206) med förslag om ett nedstängningsstöd i form av ett förstärkt omställningsstöd för det fall regeringen beslutar om tillfälliga nedstängningar och förbud för att förhindra spridningen av sjukdomen covid-19. Nedstängningsstödet föreslås i huvudsak få samma reglering som enligt befintliga förordningar om omställningsstöd, men är mer förmånligt och kan ges med upp till 100 procent av de fasta kostnaderna. Rätt till stöd förutsätter bl.a. att företagets nettoomsättning för stödperioden minskat med minst

25 procent i förhållande till omsättningen för referensperioden på grund av att företaget varit förhindrat att bedriva sin verksamhet till följd av nedstängning. Enligt förslaget kommer även löner att utgöra en fast kostnad till skillnad från tidigare omställningsstöd. Stöd kan ges med sammanlagt maximalt 75 miljoner kronor per månad och företag. Promemorian har remitterats, och sista svarsdag var den 26 mars 2021.

Enligt uppgift från Finansdepartementet förs för närvarande en dialog med Europeiska kommissionen om nedstängningsstödet. Ärendet bereds således.

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan ställer sig utskottet bakom förslaget att förlänga lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen till utgången av september 2021. Utskottet gör likaså bedömningen att förslagen i propositionen motiveras av ett angeläget allmänt intresse och är att bedöma som förenliga med såväl regeringsformen som Europakonventionen.

Det framgår av 11 § i lagen att föreskrifter om att serveringsställens öppettider ska begränsas samt om att serveringsställen ska hållas stängda endast får meddelas om det är nödvändigt för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19. Av bestämmelsen framgår också att sådana föreskrifter får inskränkas till att gälla inom ett visst geografiskt område. Som regeringen anför kan föreskrifter om särskilda begränsningar som avser serveringsställen i enlighet med 11 § inte införas i större utsträckning än vad som är nödvändigt och proportionerligt. Enligt lagens 12 § ska en föreskrift om nedstängning av serveringsställen som regeringen har meddelat underställas riksdagens prövning inom en vecka från den dag då föreskriften beslutades.

Utskottet vill i detta sammanhang också påminna om det tillkännagivande som riksdagen gjorde i början av januari 2021 i samband med att riksdagen antog en tillfällig covid-19-lag samt ändringar i bl.a. lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen (bet. 2020/21:SoU23, rskr. 2020/21:159). Enligt tillkännagivandet ska regeringen informera utskottet löpande då arbete pågår inom Regeringskansliet med att ta fram nya föreskrifter med stöd av de aktuella bemyndigandena. Utskottet noterar vidare att regeringen i den nu aktuella propositionen framhåller att det är lämpligt att den i samråd med bl.a. expertmyndigheter fortsätter följa utvecklingen av smittspridningen i samhället för att ta ställning till om regelverket bör upphävas, justeras eller förlängas ytterligare.

Med anledning av det anförda anser utskottet att riksdagen bör avslå motion 2020/21:3885 (SD) yrkandena 1–3.

När det gäller frågan om ekonomisk kompensation vill utskottet påminna om det tillkännagivande som utskottet föreslog i det ovan nämnda betänkandet 2020/21:SoU23 och som riksdagen ställde sig bakom. Enligt utskottet borde rätten till ersättning göras mycket tydligare. Utskottet anförde att en verksamhet som drabbas av regeringens föreskrifter som meddelas med stöd av covid-19-lagen eller lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på

serveringsställen som huvudregel ska ersättas. Utskottet kan nu konstatera att regeringen nyligen tagit fram ett förslag om ett nedstängningsstöd (Fi2021/01206). Promemorian bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Med hänvisning till det anförda finner utskottet inte anledning att ta något initiativ i frågan om ekonomisk kompensation. Utskottet anser därmed att riksdagen bör avslå motion 2020/21:3885 (SD) yrkande 4.

Reservationer

1. Regeringens lagförslag, punkt 1 (C)

av Sofia Nilsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen, dels ändring i samma lag med den ändringen att

a) lagen ska fortsätta att gälla till utgången av juni 2021,

b) tidpunkten i punkt 3 ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna ska vara utgången av juni 2021.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3888 av Sofia Nilsson m.fl. (C) och

bifaller delvis proposition 2020/21:107.

Ställningstagande

Jag vill påminna om det tillkännagivande som riksdagen gjorde i samband med antagandet av covid-19-lagen. Enligt tillkännagivandet ska en verksamhet som drabbas av regeringens föreskrifter som meddelas med stöd av covid-19-lagen eller lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen som huvudregel ersättas. Jag anser att utbetalningen av stöden har gått alldeles för långsamt, vilket försatt onödigt många företag i kris, inte minst i den bransch som omfattas av förslaget i den nu aktuella propositionen.

Jag anser att det är för tidigt att nu ta ställning till om lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen den 31 maj ska förlängas i fyra månader eller om andra beslut och åtgärder kommer att vara tillräckliga för att skydda liv och hälsa på ett så effektivt och rättvist sätt som möjligt. Jag föreslår mot denna bakgrund att lagen förlängs t.o.m. den 30 juni 2021, vilket är i linje med de statliga stöden till företag som påverkas av restriktionerna.

Jag anser därför att riksdagen bör anta regeringens lagförslag med de ändringar som jag föreslår.

2. Proportionalitetsbedömning, ekonomisk kompensation m.m., punkt 2 (SD)

av Per Ramhorn (SD), Christina Östberg (SD) och Clara Aranda (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2020/21:3885 av Clara Aranda m.fl. (SD) yrkandena 1–4.

Ställningstagande

Vi har återkommande i dialog med regeringen krävt att regeringen tydligare redovisar en proportionalitetsbedömning för de begränsningar av öppettider som beslutats. Regeringen har dock inte presenterat någon utvecklad motivering utöver att serveringsställen av Folkhälsomyndigheten bedöms utgöra en riskmiljö. Med hänsyn till de långtgående konsekvenser som fortsatta restriktioner kan antas få både för enskildas ekonomiska ställning och för grundlagsfästa rättigheter anser vi att riksdagen i ett tillkännagivande bör begära att regeringen i anslutning till beslut som rör begränsningar av öppettider säkerställer att en analys av proportionalitetsbedömningen tillhandahålls riksdagen. En sådan analys bör ha stöd i evidensbaserade studier och tillgänglig kunskap om smittspridningen på serveringsställen och redovisa vilka alternativa och mindre långtgående åtgärder som bedömts som otillräckliga. Vi vill också poängtera vikten av att det epidemiologiska läget analyseras kontinuerligt för att besluten ska få bästa tänkbara träffsäkerhet.

När beslut om smittskyddsåtgärder ska fattas bör dessa vidare tas fram i nära dialog med relevanta branschorganisationer, för att åtgärderna ska vidtas med så god förutsebarhet som möjligt och därmed underlätta för de som bedriver verksamheterna.

Vi anser även att möjligheten till mer lokalt och regionalt anpassade restriktioner som huvudregel bör användas, för att begränsningar av samhällslivet bättre anpassas utifrån det aktuella smittspridningsläget i respektive region och att åtgärder, i enlighet med lagens intentioner, inte blir mer långtgående än vad som är nödvändigt.

Föreskrifter som meddelas med stöd av den föreslagna förlängda lagen kan komma att innebära svåra negativa ekonomiska konsekvenser för enskilda. Eftersom dröjsmål med utbetalningar av ersättning snabbt kan få stora konsekvenser för enskilda är det viktigt att skapa både förutsebarhet för den enskilde och förutsättningar för riksdagen att snabbt fatta beslut om nödvändiga ersättningar. Regeringen bör därför i anslutning till beslut som drabbar enskilda skyndsamt redovisa vilka åtgärder som är nödvändiga för att

ge stöd till sektorer som påverkas och som huvudregel föreslå kompensation till enskilda som drabbas ekonomiskt.

Särskilt yttrande

Regeringens lagförslag, punkt 1 (M, KD)

Acko Ankarberg Johansson (KD), Camilla Waltersson Grönvall (M), Johan Hultberg (M), Ulrika Jörgensen (M) och Gudrun Brunegård (KD) anför:

Vi har under den pågående pandemin konsekvent framhållit vikten av en förutsebar tillämpning av den aktuella lagen för näringsidkarna samt behovet av tydliga bedömningsgrunder vid tillsynen. Detta har vi också lyft fram i reservationer under behandlingen av den ursprungliga propositionen och i samband med den första förlängningen av lagen (se bet. 2019/20:SoU25 och 2020/21:SoU6). Förvisso kan vi konstatera att tillämpningen och tillsynen har blivit något tydligare i takt med att praxis och myndigheternas vägledning utvecklats. Vi anser dock att det fortfarande finns ett stort behov av att ytterligare förtydliga myndigheternas bedömningsgrunder, i syfte att säkerställa att näringsidkarna får full kännedom om vilka smittskyddsåtgärder som måste vidtas. Enligt vår mening är det därför också fortsatt angeläget att föreskrifter och allmänna råd tas fram i nära dialog med dem som driver serveringsställen och relevanta branschorganisationer för att säkerställa att lagen blir så förutsebar som möjligt för näringsidkarna.

Under pandemin har vi också vid upprepade tillfällen påtalat vikten av att ekonomisk kompensation måste ges till de verksamheter som drabbas av olika former av inskränkningar till följd av förordningar och föreskrifter som meddelats med stöd av bl.a. lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen. I samband med behandlingen av covid-19-lagen var vi därför mycket kritiska till regeringens inställning att det saknades möjligheter att införa bestämmelser om ekonomisk ersättning. På förslag av Moderaterna, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Liberalerna tillkännagav riksdagen således för regeringen – i samband med att covid-19-lagen antogs – att en verksamhet som drabbas av föreskrifter som meddelats med stöd av covid-19-lagen eller 11 § lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen som huvudregel ska ersättas.

I propositionen redogör regeringen för de olika beslut som fattats om ekonomiska stöd till företag som drabbas av pandemin och av de begränsande beslut och föreskrifter, exempelvis omsättningsstöd och stöd vid korttidsarbete. Vi anser att dessa stöd inte har varit tillräckliga. Ett allvarligt problem med regeringens ekonomiska stöd är också de långa handläggningstiderna, som många företag vittnar om. Detta kan vi inte acceptera. Vi menar därför att regeringen nu måste verka för att se till att de ekonomiska stöden skyndsamt betalas ut så att verksamheter som drabbats åtminstone får det stöd som de har rätt till.

I nuläget avstår vi från att reservera oss i dessa frågor, men förbehåller oss rätten att återkomma.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2020/21:107 Fortsatt giltighet av lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen, dels ändring i samma lag.

Följdmotionerna

2020/21:3885 av Clara Aranda m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör redovisa underlag för proportionalitetsbedömning i anslutning till beslut om föreskrifter som meddelas enligt lagen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att restriktioner, föreskrifter och allmänna råd bör tas fram i nära dialog med relevanta branschorganisationer och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjligheten att anpassa föreskrifter om begränsningar efter lokala förutsättningar bör vara huvudregel och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen som huvudregel bör föreslå kompensation till enskilda som drabbas ekonomiskt av föreskrifter eller beslut som riktas mot dem med stöd av lagen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2020/21:3888 av Sofia Nilsson m.fl. (C):

Riksdagen beslutar i fråga om lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen, som gäller till utgången av maj 2021, dels att lagen ska fortsätta att gälla till utgången av juni 2021, dels att punkt 3 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna ska ha följande lydelse: ”Den upphävda lagen gäller dock fortfarande för ärenden eller mål som har inlets före utgången av juni 2021”, och dels att lagändringen ska träda i kraft den 31 maj 2021.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen, dels ändring i samma lag

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen, som gäller till utgången av maj 2021¹,
dels att lagen ska fortsätta att gälla till utgången av september 2021,
dels att punkt 3 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

3. Den upphävda lagen gäller dock fortfarande för ärenden eller mål som har inletts före utgången av *maj* 2021.

Föreslagen lydelse

3.² Den upphävda lagen gäller dock fortfarande för ärenden eller mål som har inletts före utgången av *september* 2021.

Denna lag träder i kraft den 31 maj 2021.

¹ Lagens giltighetstid senast förlängd 2020:1192.

² Senaste lydelse 2020:1192.